Biblioteka

MŪSŲ PASTOGĖ

XLII Metai Australian Lithuanian Weekly Registered by Australia Post publication NO NBH 0698 Kaina - Price $1 8.7.1991 Nr. 27 (2196)

TYKIŲJŲ AMERIKIEČIŲ POLITIKA

PASAULIS PERDALIJAMAS ĮTAKOS SFEROMIS

JAV valstybės sekretorius James Addison Baker 3 - iasis, žmogus malonus ir visais atžvilgiais Lietuvai palankus, prieš Europos saugumo ir bedradarbiavimo konferencijos užsienio raikalų ministrų susitikimą Berlyne birželio 18 pasakė nenaujus dalykus: "Vakarai privalo ištiesti ranką Rytų Europai ir Sovietų Sąjungai, kol etninė įtampa nesukėlė grėsmės stabilumui", ir "Žlugus komunizmui etniškumas Europoje vėl tapo galinga jėga, grasinančia naujai padalinti šalis ir tokias daugianacionalines valstybes kaip Jugoslavija ir Sovietų Sąjunga. Ta jėga meta šešėlį ant naujų demokratijų - sakė J. Baker. - Mes tiems žmonėms, atrandantiems naujas vertybes, privalome suteikti įkvėpimo, netgi iškelti tikslą, kurio vedami jie galėtų sukurti pliuralistinę, demokratišką, laisvos rinkos visuomenę".

Dabar pasaulyje iš naujo perdalijamos įtakos sferos. Didieji politikai to nesistengia pabrėžti. Geras tonas ir diplomatinė kalba įpareigoja viešai tarti malonius žodžius, tačiau tarptautiniai įvykiai liudija įtakos persiskirstymą Vakarų naudai visuose žemynuose. Gal kiek neįprasta, kad "perdalijama taikiai", o ne trečiajame pasauliniame kare, tačiau tai tik kita, geresnė priemonė. Tiesa, toji "taika" kol kas labiau taikytina Europai ir netinka Afrikai, Azijai ir Lotynų Amerikai, kur, žlugus sovietinei prokomunistinių režimų protekcionizmo politikai, po pilietinių karų ne vienos valstybės žmonės atgavo vilį gyventi laisvai ir teisingai. Tai - Somalis, Etiopija, Angola, Nikaragva, iš dalies Afganistanas. Europoje tai - visa Rytų Europa. Sovietų Sąjungoje - kol kas šešios, įvairų laiką Stalino kalėjime atsėdėjusios, valstybės.

Kur atsidurs Lietuva, naujai pasiskirsčius įtakos sferomis?

Maskvai apmaudu, kad trys Baltijos valstybės slysta iš jos rankų. Jau dabar Vakarų valstybių politinė įtaka Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje yra didesnė nei Kremliaus, nors pastarasis dedasi to nepastebintis ir savo interesus aneksuotose Baltijos šalyse stengiasi užtikrinti kol kas ten dislokuotomis karinėmis pajėgomis ir "naujosios sąjungos" ekonominiu spaudimu. Maskva nepripažįsta to paradoksalaus fakto, kad ir pati Sovietų Sąjunga pateko Vakarų politinės įtakos zonon. M. Gorbačiovo prašymai "pagalbos", pasižadėjimai "laikytis demokratijos" ir "rinkos", netiesioginis "komunistinių idealų" atsisakymas - noras išsigelbėti nuo pačių savęs kartu su visu pasauliu byloja apie Vakarų vertybių pergalę netgi "komunizmo citadelėje".

Kartais, kada koks nors Europos politikas viešai pakalba apie būtinumą "išlaikyti Sąjungos vientisumą", o TASS tai pakartoja, Lietuvoje gali susidaryti įspūdis, kad "Vakarai mūsų nepalaiko". Kai kas toki pat įspūdį susidaro ir Maskvoje, tačiau šiame pasaulio perdalijime atverstos dar ne visos kortos, užtat ateitis atrodo neaiški. Arba tiksliau - lošėjams atrodo, kad Baltijos korta kol kas apversta, todėl nė vienas dar per daug įkyriai nebando spėlioti, kokia ji, nors visi jokeriai, be abejonės, G. Bush ir J. Baker rankose ir jie tikisi laimėti, vienu ypu kapitalizavę visą socialistinio pasaulio dalį... tuo tarpu M. Gorbačiovas liko vienas su devynake 9 + 1.

G. Bush ir J. Baker su M. Gorbačiovo perestroika susikrovė politinį kapitalą. Jie nenorėtų, kad didžiulis darbas, kurį jau nuveikė, vien žlugus Gorbio politinei karjerai, nueitų šuniui ant uodegos. Ir jie to neleis.

G. Bush ir J. Baker - jaunystės draugai iš Teksaso, kartu dešimtmečius klaidžiojęs Baltųjų rūmų valdžios koridoriais, kol išėjo į Ovaliojo kabineto šviesą, - yra konkrečios veiklos žmonės. Jie, kaip įpratę efektyviai valdyti menedžeriai, tikisi gerų rezultatų. J. Baker toje pačioje savo kalboje Berlyne sakė: "Mūsų tikslas dvejopas: vientisa ir laisva Europa ir Euroatlanto bendrija, nusidriekusi į rytus nuo Vankuverio iki Vladivostoko".

Buvę Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentai Ronald Reagan, antras iš kairės Richard Nikson ir dabartinis prezidentas George Bush. Savo vizito Sovietų Sąjungoje metu buvęs Amerikos prezidentas R. Nikson Sovietų Sąjungos prezidentui M. Gorbačiovui pataré pripažinti nepriklausomybę Baltijos valstybėms, kurios niekada nebuvo savanoriškai įsijungusios į Sovietų Sąjungos sudėtį.

Vašingtonas. Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentas George Bush su Sovietų Sąjungos prezidentu M. Gorbačiovu susitiks liepos 17 dieną Londone.

Pranešama, kad šiame susitikime bus aptartos JAV ir SSSR bendravimo bei politinės problemos.

(Reuter, 2.7.1991)

Koks pasitikėjimas savimi! Sovietinei Sąjungai J. Baker nepaliko nė vietos. Kaip didelis politikas jis ją mato "jau pasikeitusią".

Kitokią Sąjungą matome mes.

Važinėjame po pasaulį ir skelbiame savo požiūrį: Lietuva pati tapo savo įtakos sfera. Nors su tuo dar atkakliai nesutinka Maskva ir jai dar neišdrįsta atvirai prieštarauti Vašingtonas, tačiau tikra yra tai, kad pasaulis keičiasi. Ir Lietuvai ne į pačią blogiausią pusę.

Virgilijus Savickas
("Lietuvos rytas", 1991.6.21)

LIETUVA SAVAITĖS ĮVYKIUOSE

Praėjusioji savaitė Lietuvoje vėl praėjo atžymėta smurtu ir provokacijomis. Juodosios beretės buvo nutraukę Lietuvos ryšius su pasauliu. Vietiniai komunistai taip pat talkininkavo Maskvai, skleisdami šmeižtus apie Landsbergių šeimą. Tačiau tarptautinėje arenoje Lietuvos ir jos šiaurinių kaimynių pozicija palaipsniui stiprėja - jų nepriklausomybės klausimas, kaip tarptautinis, pirmą kartą buvo svarstomas Europos tarybos konferencijoje Helsinkyje.

RYŠIŲ CENTRO UŽPUOLIMAS

Trečiadienio vakarą, birželio 26 dieną, keliasdešimt automatais ir kulkosvaidžiais ginkluotų juodųjų berečių smogikų užėmė tarptautinę Lietuvos Respublikos telefono ir telegrafo stotį Vilniuje. Buvo nutrauktas telefono ir teletaipo ryšys su kitais Lietuvos miestais ir užsienio šalimis. Tuo pačiu buvo nutraukta nepriklausomos Lietuvos radijo transliacija iš studijos, kurioje Lietuvos radijo žurnalistai dirba nuo sausio 13 - sios. Beveik tris valandas Lietuvos radijas dirbo iš studijų Parlamente ir Kaune.

Naudojantis kitais ryšių priemonių kanalais, apie užpuolimą pavyko pranešti Lietuvos Respublikos atstovui Maskvoje E. Bičkauskui, kuriam, savo ruožtu, pavyko prisiskambinti ir pasikalbėti su Sovietų Sąjungos vidaus reikalų ministru B. Pugo. Pastarasis nurodė, kad juodosios beretės neva ieško ginklų, paslėptų telefono stoties ventiliacijos angose. Vėliau, interviu Lietuvos radijui metu, juodųjų berečių vyresnysis Boleslovas Makutinovič patvirtino, jog jo specialus dalinys veikia pagal Sovietų Sąjungos vidaus reikalų ir gynybos ministrų įsakymus.

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos pirmininko pavaduotojas Č. Stankevičius, praėjus pusvalandžiui po užpuolimo, iš radijo studijos Parlamente pakvietė deputatus nedelsiant rinktis posėdžiui. Apie septintą valandą vakaro, praėjus maždaug dviem valandoms nuo užpuolimo, juodųjų berečių būrys pasitraukė iš telefono stoties. Vienas iš užpuolikų vyresniųjų Lietuvos radijui pareiškė, kad telefono stotyje jie rado sprogmenų ir vieną išardytą pistoletą. Vėliau apie telefono stotyje neva rastus sprogmenis pranešė ir sovietų informacinė programa "Vremia", o taip pat ir žinių agentūra TASS. Iš Maskvos buvo pranešta, kad iš ten paskirtas pareigūnas užpuolimo aplinkybėms ištirti.

Pusę aštuntos vakaro Lietuvos radijo žurnalistai vėl prabilo iš jau pusmetį naudojamų studijų. Vakare per televiziją į Lietuvos žmones kreipėsi Aukščiausiosios Tarybos pirmininko pavaduotojas Č. Stankevičius. Telefono stoties užpuolimą jis pavadino veiksmais, kurie patvirtina jog Sovietų Sąjungos vadovybė Lietuvos atžvilgiu laikosi tos pačios stalinistinės politikos kaip ir 1940 - aisiais metais. Č. Stankevičius kreipėsi į pasaulio parlamentarus ir vyriausybes, prašydamas daryti didesnę įtaką Sovietų Sąjungai, kad ateityje ji susilaikytų nuo tokių veiksmų.

Sekančią dieną, birželio 27 - ąją, Č. Stankevičius nusiuntė telegramą sovietų premjero pavaduotojui V. Dogužijevui, kurioje jis išreiškė didelį susirūpinimą dėl nuolat pasikartojančių Lietuvos Respublikos civilinių

Nukelta į 2 pusl.

LIETUVA SAVAITĖS ĮVYKIUOSE

Atkelta iš 1 pusl.

įstaigų užpuldinėjimų bei smurto vartojant ginklus prieš taikius žmones.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Vyriausybei vis dar negrąžinti beveik prieš pusę metų sovietų ginkluotųjų pajėgų užimti Radijo ir televizijos pastatai bei Spaudos rūmai, trečiadienio akcija ypač kelia nerimą, sakoma Č. Stankevičiaus telegramoje Sovietų Sąjungos premjero pavaduotojui. Kyla klausimas, ar Sovietų Sąjunga, tęsdama tokią politiką, nesiekia ir toliau iš Lietuvos Respublikos atiminėti informacijos priemones, pažeisdama jos gyventojų teisę į laisvą keitimąsi informacija, pastebi Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos pirmininko pavaduotojas Č. Stankevičius.

Žinių agentūra "Baltic News" praneša, kad M. Gorbačiovas paliepė SSSR vidaus reikalų ministrui B. Pugo nedelsiant ištirti telefono stoties užpuolimą Vilniuje. Pasak žinių agentūros, į Lietuvą jau atvyko Maskvos teisėsaugos organų atstovai. Prezidento M. Gorbačiovo atstovas užsienio šalių žinių agentūroms pareiškė, kad šis incidentas Vilniuje buvo organizuotas be prezidento M. Gorbačiovo žinios ir esąs jam priešiškų konservatyviųjų jėgų bandymas sukompromituoti M. Gorbačiovą prieš jo kelionę į Londoną.

Lietuvos Parlamento atstovas spaudai A. Ažubalis pranešė, kad yra pagrindo manyti, jog telefono stoties užpuolimas trečiadienį buvo tik dalis planuojamos platesnio masto provokacijos. Remdamasis pokalbiu su Lietuvos energetikos ministru L. Ašmontu, A. Ažubalis pranešė, kad tą pačią dieną įvyko dar du incidentai. Civiliai apsirengę nežinomi asmenys bandė įsiveržti į dvi elektros transformatorinės pastotes Vilniuje. Užpuolimui pavykus, visas Vilniaus miesto centras būtų likęs be elektros energijos. Parlamento spaudos atstovas pastebėjo, kad vienu metu nutraukti telefono - telegrafo ryšiai kartu su elektros energija, galėjo tapti perversmo preliudija. Dėl telefono stoties užpuolimo Jungtinių Amerikos Valstijų ambasadorius Maskvoje įteikė protesto notą SSSR užsienio reikalų ministerijai.

HELSINKYJE

Birželio 27 - 28 dienomis Helsinkyje vyko Europos tarybos parlamentinė sesija, kurioje dalyvavo ir Lietuvos, Latvijos ir Estijos parlamentų pirmininkai. Europos taryba svarstė padėtį Baltijos valstybėse. Posėdžiai prasidėjo Baltijos valstybių vadovų pareiškimais, kuriuose pranešėjai pabrėžė, kad Sovietų Sąjunga okupavo ir aneksavo Baltijos valstybes, pamindama tarptautinės teisės principus. Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas V. Landsbergis atkreipė posėdžiaujančių dėmesį į tai, kad Baltijos valstybių nepriklausomybės atkūrimas nėra Sovietų Sąjungos vidaus reikalas, o tarptautinė problema, kurią sprendžiant turi dalyvauti ir Europos Taryba.

Baltijos šalių valstybingumo problemos buvo aptariamos atviroje sesijoje ketvirtadienį ir už uždarų durų penktadienį. Po ketvirtadienio posėdžio, Lietuvos, Latvijos ir Estijos vadovai surengė spaudos konferenciją, kurioje jie, tarp kitko, pasmerkė trečiadienio juodųjų berečių išpuolį Vilniuje. Tuo tarpu sovietinės delegacijos vadovas A. Aleksiejiev savo spaudos konferencijoje patvirtino nekintančią Kremliaus poziciją Baltijos valstybių atžvilgiu: Baltijos šalių nepriklausomybė esanti Sovietų Sąjungos vidaus problema.

Ketvirtadienį po pietų Lietuvos, Latvijos ir Estijos parlamentų vadovus priėmė Suomijos ministras pirmininkas E. Ako. Apie ką buvo kalbėta šiame susitikime spaudai pranešta nebuvo.

Baltijos šalių vadovai išreiškė pasitenkinimą Helsinkyje įvykusiu Europos tarybos parlamentų organizuotu Baltijos šalių problemų aptarimu. Pasak Estijos Aukščiausiosios Tarybos pirmininko A. Ruutel, šioje Europos tarybos sesijoje Baltijos šalių problemos tapo tarptautiniu reikalu, nors Maskva ir aiškina, kad tai esąs SSSR vidaus reikalas. Latvijos Respublikos vadovas A. Gorbunovas sakė, kad šie posėdžiai skatins Baltijos šalių ir SSSR savitarpio supratimą. Lietuvos Respublikos Parlamento pirmininkas V. Landsbergis pareiškė, kad visos Sovietų Sąjungos pastangos Baltijos respublikų nepriklausomybės klausimą paversti jos vidaus reikalu turėtų būti ryžtingai atmestos.

Lietuvos Respublikos Parlamento vadovas iš Helsinkio nuvyko į Vokietiją, kur susitiko su šalies gynybos ministru bei visų Vokietijos provincijų ministrais pirmininkais. Dėl vizito į Vokietiją, birželio mėnesio 29 dieną V. Landsbergis negalėjo dalyvauti Jūrmaloje įvykusiame Baltijos tarybos posėdyje. Vietoje jo, į pasitarimą Jūrmaloje nuvyko Aukščiausiosios Tarybos pirmininko pavaduotojas Č. Stankevičius.

Vizito Europoje metu, V. Landsbergis lankėsi Prancūzijoje, Norvegijoje, Suomijoje ir Vokietijoje. Jis susitiko su šių valstybių vadovais, politikais ir verslininkais. Pirmadienį, liepos 1 dieną, V. Landsbergis grįžo į Lietuvą.

Nuo liepos mėnesio 1 dienos Lietuvoje pakeliami atlyginimai maždaug trisdešimčia procentų, o valstybės kontroliuojamos kainos pakils devyniais procentais. Vidutiniškas mėnesinis atlyginimas Lietuvoje pakils 150 rublių, o už kiekvieną vaiką šeimoje bus primokama po 80 rublių. Vidutinis mėnesio atlyginimas Lietuvoje šiuo metu yra 160 rublių.

DISKREDITACIJOS KAMPANIJA

Amerikos žinių agentūros Associated Press korespondentas Maskvoje Alan Cooperman pranešė, kad Lietuvos nepriklausomybės sąjūdžio priešininkai komunistai sustiprino savo pastangas diskredituojant Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos pirmininko V. Landsbergio vardą, kaltindami jo tėvą kolaboravimu su naciais. A. Cooperman savo korespondencijoje pažymi, kad V. Landsbergis šiuo metu oficialiai lankosi Vakarų Europoje ir negali atsakyti į puolimus. Su jo tėvu pensininku architektu žurnalistas susitikti taip pat negalėjo. V. Landsbergio rėmėjai sakė, kad komunistai veda aktyvią šmeižto kampaniją prieš V. Landsbergį ir jo šeimą, iškraipydami istorijos faktus. Vertėja Aušra Bagdonienė pažymėjusi, kad V. Landsbergio tėvas dalyvavo antinacinėje rezistencijoje ir gelbėjo žydų tautybės žmones.

Sovietų žinių agentūra TASS, pranešdama apie birželio 22 dieną Vilniuje įvykusį komunistų mitingą, pakartojo kaltinimus V. Landsbergiui. Lietuvos Respublikos Parlamento informacijos centro darbuotoja Rita Dapkutė Associated Press korespondentui pareiškė, kad Kremliui pavaldi komunistų partija ir kitos nepriklausomybei priešingos grupės visaip stengiasi apjuodinti Landsbergių vardą. Jie nuolat Parlamento pirmininką vadina fašistu ir aiškina, kad jo pavardė esanti vokiška.

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Pirmininkas prof. Vytautas Landsbergis pokalbyje su Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio nariu, Aukščiausiosios Tarybos nariu Zigmu Vaišvila.

Lietuvos laisvės lygos pirmininkas A. Terleckas teigia, kad prieš V. Landsbergį yra ruošiamas sąmokslas, kurio pagrindinis tikslas yra noras pašalinti V. Landsbergį iš einamų Lietuvos Respublikos vadovo pareigų ir jo vietoje pastatyti asmenį, kuris būtų daugiau priimtinas Maskvai.

A. SAUDARGAS BRITANIJOS PARLAMENTE

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministras Algirdas Saudargas, savo vizito Anglijoje metu, kalbėjo Anglijos parlamento diskusijose apie Lietuvos padėtį. A. Saudargo nuomone, Lietuvai būtų labai pavojinga, jeigu SSSR prezidentas M. Gorbačiovas atsistatydintų arba jeigu jis būtų pašalintas prieš devynioms respublikoms pasirašant naują sąjunginę sutartį. A. Saudargas tvirtino, kad Lietuvai reikalinga stabili Sovietų Sąjunga.

Kalbėdamas apie Rusijos Federacijos prezidentą B. Jelciną, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministras sakė, kad jį remia visos demokratinės jėgos Sovietų Sąjungoje. B. Jelcinas atmetė komunizmą ir iš jo galima tikėtis kažko naujo. Tačiau A. Saudargas įspėjo, kad šiuo metu nėra įmanoma numatyti, kokį kelią Rusija pasirinks. Šiuo metu nėra jokių ženklų, iš kurių būtų galima spręsti, kokia bus ateities Rusija, bet rusiškojo imperializmo pavojus neišnyko ir jis niekada neišnyks, taip tvirtino Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministras.

A. Saudargas savo pranešime Didžiosios Britanijos Parlamente pažymėjo, kad sovietų karinė agresija Lietuvoje nesiliauja. Ji gal kiek sumažėjo po kruvinųjų sausio mėnesio įvykių Vilniuje, tačiau pastarosiomis savaitėmis OMON daliniai užpuldinėja miltines visose trijose Baltijos respublikose. Ministras pabrėžė, kad miltinių užpuldinėjimai kelia įtampą visuomenėje, o Vakarai į tuos veiksmus rimtai nereaguoja. Sovietų agresija dabar vykdoma lėtai, gudriai, kad nesukeltų Vakaruose triukšmo ir pasmerkimo.

J. Rubas

LIUBLIJANA

Remiantis paskutinėmis žiniomis iš Jugoslavijos, susidariusi padėtis Kroatijoje ir Slovėnijoje susirūpinimą kelia ne tik Europai, bet ir visam pasauliui.

Jugoslavijos kariniai lėktuvai bombarduoja Slovėnijos sostinę Liubliją. Viena bomba buvo numesta į Liublijanos pilį, kuroje šiuo metu veikia galinga radijo stotis. Jugoslavijos armijos daliniai, bandę pagal paliaubų susitarimą pasitraukti į savo karines bazes, buvo užpulti slovėnų karinių pajėgų. Susidūrimo metu dešimt žmonių žuvo ir trylika sužeistų.

Beveik tūkstantis Jugoslavijos kariuomenės kareivių buvo paimta į nelaisvę, apie šeptyni šimtai dezertyravo.

Šiuo metu sunku numatyti, kuo baigsis įsiliepsnojęs pilietinis karas Jugoslavijoje. Didžiausioms Jugoslavijos sritims Slovėnijai ir Kroatijai paskelbus savo nepriklausomybę ir atsiskyrimą nuo Jugoslavijos, pritariama labai mažai. Tokiam šių dviejų sričių sprendimui nepritaria kone visos kaimyninės valstybės, tame tarpe - Vengrija, Lenkija ir Čekoslovakija.

Maskva

Penki tūkstančiai žydų praėjusią savaitę iš Sovietų Sąjungos išskrido į Izraelį. Tai buvo paskutinis žydų emigravimas prieš naują sovietų pasų įstatymą, kuris, kaip spėjama, dar labiau apsunkins emigravimą iš Sovietų Sąjungos.

Nuo 1988 metų iš Sovietų Sąjungos emigravo daugiau kaip 265.000 žydų.

KULTŪROS TARYBOS PRANEŠIMAS

Kultūros taryba papildyta sekančiais nariais:

Ieva Pocienė - 94 Leicester St., Parkside, S. A. 5063;
Leonas Gerulaitis - 19 Wilford Ave., Underdale, S. A. 5032;
Genovaitė Vasiliauskienė - 4 George St., Torrens Park, S. A. 5062.

*

Paskutiniame Kultūros tarybos pranešime buvo padaryta klaida. Per klaidą buvo įrašyta Martina Reisgienė, turėjo būti:

Dr. Rūta Kavaliauskaitė - 1/6 Redmyre Rd., Strathfield, N.S.W. 2135;
Dana M. Baltutienė - Kultūros tarybos pirmininkė - 3 Waren Crt., Mt. Waverley, Vic. 3149. Tel. (03) 807 3545.

POLITINĖMIS TEMOMIS

Rašo Aleksandras Kantvilas

Kaip žinome, M. Gorbačiovas gavo pakvietimą atvykti į Londoną, kur posėdžiaus septynių galingiausių pasaulio valstybių galvos. Čia M. Gorbačiovui žadama sudaryti sąlygas dalyvauti konferencijoje, susitikti su valstybių vadovais, prašyti, reikalauti, iškintis, meluoti ir saldžialiežuvauti. Mes lietuviai geriau velytume matyti savo tautos priešą nagus iš pykčio kremtantį Kremliaus koridoriuose, nei puošniuose Londono viešbučiuose ar Buckinghamo rūmų priėmimų salėje.

Deja, taip nėra: reikalai klostosi ne visada taip, kaip mes norime. Sovietų Sąjunga vis dar tebėra milžiniška valstybė ir jos balsas tebėra svarbesnis, nei Baltijos valstybių, Gruzijos ar Kroatijos su Slovėnija. Tačiau nereikia prarasti vilties ar pasiduoti apatijai, kad Vakarai, kaip paprastai, bus apgauti, aukštus idealus parduos už pinigą. Gal daug ką ir parduos, bet ne todėl, kad būtų kvailiai leidžiantys save apgauti.

Norėčiau pasidalinti kai kuriais politiniais komentarais, kurie buvo išspausdinti plačiai skaitomo žurnalo "The Guardian" (kartu su "Washington Post" ir "Le Monde") puslapiuose. Dauguma vadovaujančių politikų juos skaito, ir juose bendradarbiauja daug pasaulinio garso ekspertų ir korespondentų.

Paskutinių dvejų metų sovietų ekonomikos pakrikimas pagaliau įtikino Vakarų pasaulį, kad komunistinė sistema bankrutavo ir atgyveno savo dienas. Tuščios parduotuvių lentynos, kurias matome televizijos ekranuose, statistiniai daviniai apie gamybos sumažėjimą Sovietų Sąjungoje, kelia nerimą ekonomikos ekspertų tarpe. Svarbiausia, kad pačioje Sovietų Sąjungoje, atrodo, niekas nežino, ką reikėtų daryti, kad kaip nors iš tos makalynės išsikapanojus. Specialistų pasiūlymai ir planai vis dar tebėra stalčiuose apnešti dulkėmis ir, jei kas kur naujesnio pasireiškia, tai tik naujų žmonių iniciatyva, kai šie į kapitalistinius projektus puola be reikiamo pasiruošimo. Taip vadinama privatizacija vykdoma be jokios tvarkos, be jokių įstatymų. Keturios tarptautinės organizacijos IMF (International Monetary Fund), Pasaulio bankas, OECD (Organisation for Economic Cooperation & Development) ir Europos rekonstrukcijos bankas parengė savo studijų raportą, kuriame baiminamasi, kad tokia privatizacija visiškai nepadeda valstybei atsistoti ant kojų, kadangi įvairios valdiškos įmonės pereina į išnaudotojų, avantiūristų ar net kriminalistų rankas, kuriems nei visuomenės, nei valstybės gerovė nesvarbu. Valstybinis turtas išparceliuojamas su didžiausiais nuostoliais ir didina "juodąją rinką".

Vienintelis būdas, kaip nors pastatyti tokią pairusią valstybę ant tikresnio kelio, yra Vakarų pasaulio pagalba paskolų ir kreditų formoje. Šis klausimas kaip tik bus svarstomas Septynių konferencijoje, kaip vienas iš svarbiausiųjų. Eina diskusijos, kad Vakarai taps svarbiais partneriais sovietų reformose ir todėl prieinama prie išvadų, kad reikia galvoti apie sąlygas.

JAV valstybės sekretorius J. Baker informavo Maskvą, kad Ameriką domina trys pagrindinės sritys: sovietų ginklavimosi išlaidos, sovietų užsienio politika Kubos atžvilgiu ir Baltijos kraštai. Žinoma, tai dar nepilnas sąrašas. Bus dar strateginių

Draudžiama... tik konferencijai pasibaigus.

ginklų kontrolės sutartis, kuri, atrodo, jau išsiaiškinta ir beveik pasirašyta, bet vis dar neduoda ramybės dėl sovietų išsisukinėjimų ir bandymų apgauti.

M. Gorbačiovas skundžiasi, kad sovietų ekonomija perkrauta karinio biudžeto našta (apsiginklavimui skiriama 25 procentai valstybinių pajamų, kai tuo tarpu Amerikoje šiems reikalams teskiriama tik 4 procentai), tarytum dėl šių išlaidų atsakingas būtų kažkas kitas. Kremliaus stebėtojai Vakaruose suka galvas, kas gi ištikrųjų trauko visas virveles, kad išlaidos kariniams reikalams Sovietų Sąjungoje tebėra taip grėsmingai didelės. Ir jeigu M. Gorbačiovas nėra kompetentingas apkarpyti sparnus savo generolams, kokia tuomet gali būti kalba apie realias reformas.

Kuba vis dar tebėra sovietų imperijos politinio prestižo užsienyje simboliu. Maskva bendradarbiavo su Vašingtonu užbaigiant pilietinį karą Angoloje ir jos ryšiai su Havana tarytum atsipalaidavo, tačiau M. Gorbačiovas vis dar negali atsisakyti galimybės turėti sąjungininką vakarinėje pusėje ir tebekiša bilijonus ir ginklus Kubai. Tik dabar Vakarai ima suprasti, koks beprasmiškas dalykas padėti Sovietų Sąjungai, tebeišlaikančiai užkietėjusią ir nesikeičiančią policinę politiką tiesiog pačioje pašonėje, kaip pav., Salvadore.

Baltijos valstybėse M. Gorbačiovas neva signalizuoja, kad nori kalbėtis ir tartis, tačiau pagal visus kitus ženklus, tie norai nustoja savo reikšmės, kai armija ar KGB juodosios beretės užpuldinėja pasienio postus, grobia ir plėšia Lietuvos valstybinį turtą ir nuosavybes. M. Gorbačiovas apsimeta, kad jis nieko nežinąs, tarytum tie niekadėjai sovietų armijos uniformose būtų nukritę iš Marso ar Mėnulio. Gal M. Gorbačiovas yra bejėgis pasipriešinti savo generolams ar KGB vadams, gal daug savivaliaujama užkietėjusios nomenklatūros ir aparatčikų tarpe, tačiau bjaurūs ir provokaciniai išpuoliai, kur niekas nenori būti atsakingu, naikina bet kokias pagalbos iš Vakarų galimybes. Baltijos valstybių klausimas vis tvirčiau ir tvirčiau tampa sąlyga ir verčia Sovietų Sąjungą pradėti rimtą pokalbį ir derybas.

B. Jelcino laimėjimas vargu ar daug pakeis padėtį, jis toks pats imperialistas, kaip ir daugelis kitų Sovietų Sąjungoje.

Baigiant norėtųsi paminėti buvusio Amerikos prezidento R. Niksono straipsnį laikraštyje "Washington Post". Savo straipsnyje R. Niksonas primygtinai spiria savo šalies vyriausybę būti tvirtais santykiuose su Sovietų Sąjunga ir spausti, kad už ekonominę pagalbą būtų atlyginta politiniais pertvarkymais. R. Niksono manymu, būtina išardyti visą komunistinę sistemą. Buvęs prezidentas neseniai lankėsi Sovietų Sąjungoje ir kalbėjosi su opozicijos vadais Maskvoje, Lietuvoje, Ukrainoje ir Gruzijoje. Jis savo straipsnyje iškelia labai daug įdomių galimybių, patarimų ir reikalavimų, kuriuos gal reikėtų panagrinėti atskirai kuria nors kita proga.

AUSTRALIJOS LIETUVIŲ DIENOS

Jau keletą metų Australijos Lietuvių Dienos pažymimos ženklu – logo. Šis ženklas būna projektuojamas vietinių menininkų ir plačiai naudojamas Australijos Lietuvių Dienų reklamai, kaip oficialių Lietuvių Dienų raštų antraštė, juo puošiami įvairių renginių programų viršeliai, bilietai, skelbimai. Taip pat ženklą visada matome spaudoje skelbiamuose Australijos Lietuvių Dienų informaciniuose straipsniuose.

XII Australijos Lietuvių Dienų logo sukūrė jaunas, tik pernai iš Lietuvos atvykęs, Arvydas Rupšys. Arvydas jau pernai turėjo progos dalyvauti Australijos Lietuvių Dienose Melbourne ir susipažinti su šia švente. Jis yra baigęs Kauno meno dirbinių profesinę technikos mokyklą ir Lietuvoje dirbo Kauno dailės kombinate. Dėkojame Arvydui savo darbu prisidėjusiam prie Australijos Lietuvių Dienų rengimo Sydnejuje.

***

Australijos Lietuvių Dienų rengimo komiteto sekretorė Jūratė Traškienė šiuo metu yra išvykus į JAV. Ji pažadėjo atvežti žinių ir įspūdžių apie įvykusią lietuvių muzikos šventę Čikagoje.

****

Pranešame, kad pakeistas Lietuvių Dienų rengimo komiteto pirmininko Aliaus Migaus telefono numeris, nuo šiol jam galima skambinti teL. 630 3636.

Australijos Lietuvių Dienų informacija

TRUMPAI IŠ VISUR

Tarptautinė atominės energijos komisija įspėjo Bulgariją, kad jos vienintelė atominė jėgainė, tarp 1969 ir 1974 metų sovietų pastatyta prie Dunojaus, yra nesaugi ir reikalinga skubaus kapitalinio remonto.

Antros atominės jėgainės statyba Bulgarijoje sustabdyta, kadangi ji buvo statoma žemės drebėjimų liečiamoje srityje.

*

Apie 120 indoneziečių, kurie buvo deportuojami iš Malaizijos, jų laivui susidūrus su tanklaiviu, nuskendo Malakos sąsiauryje. Indoneziečiai buvo sulaikyti kaip nelegalūs imigrantai.

*

Irako kareiviai pradėjo šaudyti virš Jungtinių Tautų inspekcinės grupės galvų, pastariesiems prisiartinus prie karinio konvojaus, įtariamo gabenus atominius ginklus ar žaliavą tokiems ginklams.

Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentas George Bush pagrąsino atnaujinti puolimus iš oro ir eliminuoti branduolinių ginklų gamybos punktus, jeigu Irakas sulaužys pažadą sunaikinti masinio naikinimo ginklus.

*

Popiežius į kardinolus pakėlus 90 metų amžiaus buvusį Šanchajaus vyskupą Ignacą Ging Pinmei, gyvenantį tremtyje Amerikoje, į tai tuoj pat reagavo Kinijos vyriausybė, pavadinusi pakėlimą kišimusi į jos vidaus reikalus.

Kinijos pareigūnai taip pat suėmė seną katalikų vyskupą Juozapą Fan Žingliang, už ištikimybę Vatikanui jau atsėdėjusį koncentracijos stovyklose penkiolika metų.

*

Jugoslavijos kariuomenė bandė jėga sutrukdyti nepriklausoma pasiskelbusios Slovėnijos atsiskyrimą. Kariuomenė, visur susidurdama su slovėnų pasipriešinimu, tankų pagalba užėmė pasienio punktus tarp Slovėnijos ir Austrijos. Žuvusių daug abiejose pusėse. Jugoslavijos aviacija bombardavo Mariboro miestą ir Slovėnijos sostinės Liubljanos aerouostą.

Aktyvi Europos valstybių diplomatinė akcija privertė Jugoslaviją sutikti su paliaubomis, o Slovėnija ir Kroatija tuo tarpu suspendavo nepriklausomybės įsigaliojimą trims mėnesiams.

*

Serbija nustojo blokavusi kroato Stipe Mesič išrinkimą kolektyvinės Jugoslavijos vyriausybės prezidentu. Naujojo prezidento pirmuoju įsakymu buvo paliepimas federalinei kariuomenei grįžti į savo kareivines.

*

Sovietų Sąjungos komunistų partijos disciplininė komisija pradėjo tardymą, kad nustatytų ar buvusio užsienio reikalų ministro Eduardo Ševarnadzės vieši pareiškimai, remiantys naujos socialistinės demokratinės partijos įkūrimą, nesudaro pagrindo jo pašalinimui iš partijos. Tiriama ir politinio biuro nario Aleksandro Jakovlevo laikysena.

*

Atidėjęs debatus dėl naujos sąjunginės sutarties iki rugsėjo mėnesio, Ukrainos parlamentas nuvylė M. Gorbačiovo lūkesčius skubiai suformuoti naują Sovietų Sąjungą iš devynių respublikų. Ukrainos parlamentas taip pat priėmė nutarimą sakantį, kad centriniai Sovietų Sąjungos organai neturi teisės betarpiškai apdėti mokesčiais Ukrainos gyventojus.

ALB VADOVŲ INFORMACINIS SUVAŽIAVIMAS

ALB Krašto valdybos rūpesčiu, Melbourne birželio 8 - 9 dienomis buvo sušauktas ALB Apylinkių valdybų ir organizacijų pirmininkų suvažiavimas. Jame dalyvavo Krašto valdybos pirmininkas Viktoras Martišius ir Krašto valdybos nariai J. Kovalskis, dr. A. Stepanas ir A. Stepanienė. ALB Apylinkių valdybas atstovavo Adelaidės - J. Stačiūnas, Geelongo - O Schrederis, Melbourno - P. Jokubaitis, Sale - E. Eskirtienė, Latrobe Valley - V. Koženiauskienė, o taip pat ir kitų Apylinkių valdybų pirmininkai bei lietuvių bendruomeninių organizacijų vadovai ar jų atstovai. D. Baltutienė suvažiavime atsovavo ALB Kultūros tarybą, ALB Spaudos sąjungos valdybą ir Australijos federalinę baltų tarybą - V. Patašius, Australijos informacijos centrą - V. Baltutis, Australijos lietuvių fondą - A. Šimkus, Australijos lietuvių jaunimo sąjungą - J. Rukšėnas, Australijos lietuvių fizinio auklėjimo sąjungą - R. Ragauskas, Australijos rajono lietuvių skautų sąjungą - N. Ramanauskas, Baltų tarybą Viktorijos valstijoje - B. Stankūnavičius. Suvažiavime taip pat dalyvavo žiūrovai, jų tarpe nemažai jaunimo.

Suvažiavimą birželio 8 dienos ryte trumpu žodžiu pradėjo Melbourno apylinkės pirmininkas P. Jokubaitis. Jis pakvietė ALB Krašto valdybos pirmininką V. Martišių perimti suvažiavimo vedimą.

Krašto valdybos pirmininkas supažindino dalyvius su šio suvažiavimo tikslais: pastangomis išvystyti geresnę lietuvių bendruomenės veiklą Australijoje, norą apsvarstyti svarbesniuosius lietuvių bendruomenės gyvenimo aspektus su jai vadovaujančiais asmenimis. Suvažiavimas, esąs, informacinis, taigi jokių įsipareigojančių nutarimų čia nebūsią priimta, tik bus bandoma išsikalbėti, kaip geriau atlikti vieną ar kitą projektą. Vėliau, šių diskusijų kontekste, Krašto valdyba bandysianti planuoti tolimesnę savo kadencijos veiklą.

Suvažiavimo atstovams ir kitiems dalyviams prisistačius, ALB Krašto valdybos pirmininkas V. Martišius padarė pranešimą apie ligšiolinę Krašto valdybos veiklą: Australijos federalinės valdžios įstaigose padaryti tam tikri žingsniai dėl Lietuvos Respublikos nepriklausomybės pripažinimo ir paskutiniųjų įvykių tėvynėje, palaikomas glaudus kontaktas su Lietuvos Respublikos atstovu Australijoje prof. A. Kabaila, bendradarbiaujama su ALB padaliniais. Po to savo veiklos pranešimus žodžiu ar raštu padarė visi, atstovus pasiuntę ALB padaliniai bei organizacijos. Po to sekė atstovų pasisakymai, klausimai dėl veiklos.

Vėliau, suvažiavimo metu, buvo pereita prie atskirų dienotvarkėje nenumatytų klausimų svarstymo. Vienas iš jų - ALB Krašto valdybos veiklai reikalingų lėšų stoka. Buvo kalbėta apie tai, kad ne visos Apylinkių valdybos reguliariai prisiunčia bendruomeninį solidarumo mokestį, o jis kaip tik ir sudaro pagrindines Krašto valdybos lėšas, kad ir labai minimalioms išlaidoms. Buvo pasiūlyta nemažai "receptų", kaip šį klausimą pagerinti. Tačiau tik ateitis parodys, kiek šie pasiūlymai buvo sėkmingi. Užbaigdamas šį dienotvarkės punktą, pirmininkaujantis ALB Krašto valdybos pirmininkas V. Martišius pastebėjo, kad reikia paremti ir Lietuvos Respublikos atstovą Australijoje, kuris šiuo metu gyvena Canberroje, o jo finansavimui Lietuva kol kas lėšų neturi. Su jo pareigomis susijusias išlaidas prof. A. Kabaila padengia savo asmeniniais ištekliais. O tai jau nei teisingai, nei gerai.

Po trumpos pertraukos, suvažiavime vėl buvo sugrįžta prie Lietuvos Respublikos atstovo klausimo. Atstovai kalbėjo apie tai, kad atstovo pareigos visuomenei nėra visai aiškios. Kalbėta buvo ir apie tai, kad visi šie klausimai gal taptų aiškesniais, jeigu pats atstovas būtų dažniau kviečiamas į bendruomeninius susitikimus. Pasiūlyta Lietuvos Respublikos atstovą remti per Apylinkių valdybas bei paraginti, įpareigoti tai daryti lietuviškąją visuomenę, kadangi Lietuvos Respublikos atstovas Australijoje - mūsų aukščiausiose pareigose Australijoje. Jo rėmimas būtinas ne tik moraliai, bet ir tautiniai.

Daug pasisakyta pagalbos Lietuvai klausimu. Bandyta išsiaiškinti, kaip geriau tai atlikti. Dėl šio klausimo vyko ilgos diskusijos. Buvo taip pat svarstomas pasiūlymas įvairius Lietuvos pagalbos fondus ir fondelius sujungti į vieną, ar net jį prijungti prie Australijos lietuvių fondo. Tačiau, atrodo, kad šis reikalas ir toliau pasiliks panašioje padėtyje, kokia yra šiuo metu - aukų rinkimas dažniausiai bus vykdomas per Apylinkių valdybas ir aukos bus renkamos kelių specifinių fondų sistemoje. Priminta, kad, kaip būtinybė, tokių fondų atsiskaitomybės tikrinimas. Buvo užsiminta ir apie tai, kad gal tikslingiausia parama būtų ta, kad į Lietuvą vyktų įvairių sričių specialistai, praktiškai padėdami realizuoti Vakarų metodus įvairiose Lietuvos gyvenimo srityse. Pradžia, kad ir labai maža, bet jau padaryta. Ją reikėtų plėsti!..

Svečių iš Lietuvos kvietimosi klausimu, atrodo, visi sutiko su mintimi, kad oficialūs kultūrinių - meninių vienetų ar pavienių asmenų kvietimai, išskyrus ypatingus atvejus, turėtų būti daromi per ALB Krašto valdybą. Pavieniai, privatūs asmenys gali kviestis ką jie nori, tik vėliau, pasikeitus sąlygoms, kad neprašytų Krašto ir Apylinkių valdybų jų svečius remti ir globoti. Dėl menininkų kvietimo, pageidauta kviesti tik aukšto meninio lygio menininkus, kuriuos būtų galima pristatyti ir australų visuomenei, jų įstaigoms, festivaliams ir pan. Apie tokius kviečiamus menininkus reikėtų turėti atitinkamos propagandinės medžiagos, kaip videofilmai, kasetės, atsiliepimai spaudoje ir kt.

ALB Kultūros tarybos primininkė D. Baltutienė priminė, kad stengiamasi gauti sąrašus filmų, tinkamų rodyti per SBS ir kitus televizijos kanalus.

Suvažiavimas buvo tęsiamas birželio 9 dieną. Šią suvažiavimo dalį vedė Krašto valdybos vicepirmininkas dr. A. Stepanas. Buvo svarstomas ALB veiklos tobulinimas, priemonės ir prioritetai. Rasta, kad daugelio veiklos projektų įgyvendinimui trūksta komunikacijos ir neretai pats darbas atliekamas net kelių padalinių. Buvo svarstoma, kaip bendruomenine veikla daugiau sudominti jaunimą, pavedant jam atlikti atskirus projektus. Svarstytos studijuojančių pasiuntimo mokytis Lietuvos aukštosiose mokyklose galimybės, pasinaudojant Australijoje veikiančiu "studentų pasikeitimo" metodu (Lietuvos studentai atvyksta

Antros dienos suvažiavimo dalį vedė dr. A. Stepanas.

mokytis į Australiją ir tiek pat Australijos studentų vyksta mokytis į Lietuvos aukštąsias mokyklas). Lietuvių kalbos mokymas visgi pagrinde turėtų būti vykdomas šeimose. Kai kurios Apylinkės, kaip pavz., Adelaidės, pasidžiaugė, kad tenykštis jaunimas noriai imasi lietuviškojo darbo, vadovauja organizaciniams sambūriams, dirba savaitgalio mokyklose ir t. t. Jaunimo atitrūkimo nuo bendruomenės spraga atsiradusi todėl, kad beveik visa mūsų pokario emigracinė banga į Australiją atvyko vienu metu ir su laiku gavosi tasai "kartų skirtumas". Šiose diskusijose ypač gyvai reiškėsi jaunosios kartos atstovai J. Rukšėnas, S. Varnas. Jie pareiškė, kad jaunimas, Jaunimo sąjunga, norėtų geresnio komunikacinio ryšio su ALB Krašto valdyba bei jos padaliniais, jie pageidauja žinoti kas daroma šiuo metu ar kas dar bus daroma ir kokiu būdu jie galėtų įsijungti į tuos darbus... Metų gale Pietų Amerikoje įvyksiančiame Pasaulio lietuvių jaunimo kongrese būsią bandoma spręsti lietuvių išeivijos jaunimo nutautėjimo klausimus.

ALB Krašto valdybos atstovai taip pat pareiškė, kad ir jie pageidauja gauti daugiau informacijos apie jaunimo veiklą, o taip pat Jaunimo sąjungos skyriams siūlė ir patiems imtis ieškoti ryšių su Apylinkių valdybomis.

Australijos lietuvių jaunimo sąjungos pirmininkas J. Rukšėnas suvažiavimo dalyvius supažindino su būsimo Jaunimo kongreso užmojais. Iš Australijos į kongresą vyksta keturiolika rinktų atstovų. Kongrese dalyvausią ir dešimt atstovų iš Lietuvos, kuriems atvykti sudaromos visos sąlygos.

Klausimų ir sumanymų dalyje buvo tartasi dėl Australijos lietuvių archyvo tolimesnio sudarymo, jį papildant, be archyvinės, rašytinės medžiagos, dar ir videokasetėmis, darant įžymesnių bendruomeninio gyvenimo momentų filmus, įrašant pasikalbėjimus su buvusiais ar tebeesančiais veikėjais, rašytojais ir kt. Toks darbas jau pradedamas daryti. Apie archyvo medžiagos rinkimą, saugojimą ir t.t. informaciją pateikė šio archyvo vedėjas V. Baltutis.

Adelaidės Apylinkės valdybos pirmininkas J. Stačiūnas pakvietė išreikšti padėką Jungtinių Amerikos Valstijų valstybės sekretoriui J. Baker už baltų klausimo iškėlimą derybose, JAV teikiant paskolas Sovietų Sąjungai.

Buvo iškeltas ir karo nusikaltėlių klausimas, kuris bent jau kol kas Australijoje esąs užšaldytas - Australijos aukščiausias teismas spręs ar gali Australijos teismai legaliai spręsti šį klausimą, ar ne!.. Dėl protesto, kad, esą, iš Australijos į JAV privačioms organizacijoms persiųsti tariamų karo nusikaltėlių sąrašai, ALB Krašto valdyba dar nieko nėra dariusi, tačiau darysianti ateityje.

Į Pasaulio lietuvių bendruomenės suvažiavimą Vokietijoje pakvietimas yra gautas, bet kol kas atstovo siuntimas nenumatytas dėl lėšų stokos. Pranešimas apie Australijos lietuvių bendruomenę, Krašto valdybos pirmininko V. Martišiaus iniciatyva, būsiąs pasiųstas nuo ALB Krašto valdybos.

Suvažiavimo metu iškelta ir daugiau įvairių pasiūlymų. Vienas iš jų - išsiaiškinti, kokia padėtis yra su mūsų švenčiama Tautos švente rugsėjo 8 - tąją, kuri Lietuvoje padaryta tik "atmintina diena", o liepos mėn. 6 - oji įtraukta į oficialių švenčių sąrašą kaip "Mindaugo karūnavimo - valstybės diena"?

Siūlyta pravesti Australijos lietuvių surašymą ir tokiu būdu sužinoti, kiek šiuo metu Australijoje tikrai gyvena lietuvių ir lietuvių kilmės asmenų.

J. Kovalskis priminė, kad reikėtų daugiau dėmesio skirti australų visuomeninei veiklai, nes, jeigu visą dėmesį kreipsime tik lietuviškai veiklai, po dešimties metų ir lietuviškos veiklos nebeturėsime!..

ALB Krašto valdybos vicepirmininkas J. Kovalskis.

B. Baltutienė sakė, kad norėtų tampresnės koordinacijos tarp Kultūros tarybos narių ir Apylinkių valdybų. Esą, būtų labai gerai, jei bent vienas Apylinkės valdybos narys įeitų į atskirų vietovių Kultūros tarybos būrelius. Tada ir vienai, ir kitai pusei būtų aišku kas daroma kultūrinėje srityje.

Buvo pasisakyta ir dėl tokių informacinių suvažiavimų šaukimo ateityje. Rasta, kad tokios diskusijos praplečia suinteresuotų dalyvių akiratį dėl vykdomų ar vykdytinų projektų bendruomeninėje veikloje. Suvažiavimo dalyviai pageidavo tokius suvažiavimus daryti ir ateityje. Tik vieni siūlė, kad tokie suvažiavimai vyktų kas metai, kiti galvojo, jog jų užtektų vieną kartą į dvejus metus.

Klausimų ir sumanymų metu buvo išklausytas ir Baltų tarybos Viktorijoje atstovo B. Stankūnavičiaus pranešimas. Viktorijos valstijos Baltų taryba šiuo metu yra labai aktyvi, darbinga, turinti patyrusių darbuotojų ir gerų kontaktų su federaliniais ir valstijos politikais.

Suvažiavimas užbaigtas ALB Melbourno Apylinkės valdybos pirmininko P. Jokubaičio, kaip suvažiavimo šeimininko, padėka už šio suvažiavimo pravedimą. Jis pakvietė visus suvažiavimo dalyvius pas save į namus vaišėms ir susipažinti su artimaisiais. ALB Krašto valdybos pirmininkas V. Martišius padėkojo melbourniškiams už šio suvažiavimo surengimą, o dalyviams - už atvykimą bei pareikštas mintis.

Tenka pastebėti, kad suvažiavimas praėjo labai darnioje, darbingoje ir draugiškoje atmosferoje, o daugelio atstovų išreikštos mintys gal galės būti pritaikytos ir bendruomenės gyvenime.

B. Žalys

LIETUVIŲ MUZIKOS ŠVENTĖ

Rašo: Jurgis Janušaitis

Lietuvių muzikos šventės komitetas priėmime pas Illinois valstijos gubernatorių. Nuotraukoje iš kairės į dešinę: Rūta Juškienė, Vaclovas Momkus, Dalia Kučėnienė, Birutė Jasaitienė, dr. Antanas Razma, gubernatorius Jim Edgar, Stasys Baras, Alė Steponavičienė, Juozas Žygas ir Sylvia Foti.

RELIGINIS KONCERTAS

Vienas iš reikšmingiausių įvykių lietuviškos išeivijos kultūriniame gyvenime jau istorinė praeitis ir, greičiausiai, daugiau nebepasikartos – Lietuvių muzikos šventė, vykusi Čikagoje nuo 1991 m. gegužės mėn. 15 iki 29 d. paliūdijo išeivijos lietuvių kultūrinį ir meninį pajėgumą, o taip pat prasmingų ryšių ir bendravimo su tėvynainiais savoje žemėje klestėjimą.

Gaila, žinoma, kad iš Australijos nedaug lietuvių tedalyvavo šioje šventėje, o būtų buvę tikrai prasminga. Tad su mielais Australijos lietuviais ir "Mūsų Pastogės" skaitytojais bandysiu pasidalinti šios šventės įspūdžiais bent suglaustai.

Lietuvių muzikos šventė pradėta gegužės mėnesio 15 dieną religinės muzikos koncertu Švenčiausios Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo bažnyčioje Brighton Parke. Į šventės atidarymą atvyko Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas prof. Vytautas Landsbergis, tuo metu viešėjęs Čikagoje. Jis Čikagon atskrido gegužės 11 dieną, kai Loyolos universitetas suteikė jam garbės daktaratą. Aerouoste jį sutiko minia lietuvių, daug mokyklinio amžiaus jaunimo, Čikagos miesto meras, Illinois valstijos gubernatorius, Lietuvos generalinis konsulas Čikagoje Vaclovas Kleiza su žmona, visuomenės veikėjai, LB JAV Krašto Tarybos ir valdybos nariai, šventei ruošti komitetas. Prezidentui V. Landsbergiui daug gilaus dėmesio parodė ne tik sveikinusieji Illinois valstijos ir miesto pareigūnai, bet ir didžioji amerikiečių spauda, radijas ir televizija, kur svečias kalbėjo Lietuvą liečiančiais klausimais, o gubernatorius, miesto meras, senatoriai nedviprasmiškai pasisakė, sveikindami svečią, už visišką Lietuvos nepriklausomybę. Gegužės 12 dieną prezidentas V. Landsbergis dalyvavo iškilmingose pamaldose Švenčiausios Mergelės Marijos Gimimo šventovėje, Marquette Parke ir po to susitiko su Čikagos lietuvių visuomene Marijos aukšt. mokyklos auditorijoje, kur davė išsamų pranešimą apie dabartines Lietuvos ūkines ir politines problemas. Viešnagės metu miesto centre jaunosios kartos atstovai suruošė prezidentui priėmimą, kuriame dalyvavo 900 žmonių, susimokėdami po 100 dolerių vienam asmeniui, svečių tarpe apie trečdalis amerikiečių. Pasaulio lietuvių centre prezidentas V. Landsbergis susitiko išskirtinai su Čikagos visuomene – lietuviais, kur dalyvavo apie 400 žmonių, už dalyvavimą susimokėdami po 50 dolerių. Kaip matome, reikalui iškilus, lietuviai sujuda, nesigaili ir šimtinių, o tai sveikintina.

Religinis koncertas buvo skirtas šventės atidarymui ir 50 metų lietuvių į Sibirą trėmimų sukakčiai paminėti. Erdvi, moderni bažnyčia gerokai prieš koncerto pradžią sausakimšai prisipildė. Prezidentą V. Landsbergį ir jo žmoną Gražiną, Lietuvos generalinį konsulą Čikagoje Vaclovą Kleizą su žmona, šventei ruošti komiteto pirmininkus į bažnyčią atlydėjo garbės palyda. Lietuvių muzikos šventės komiteto pirmininkas Stasys Baras sveikina garbingąjį svečią iš Lietuvos – prezidentą, dalyvius ir dalyves. Pagarbiai prisimena prieš penkiasdešimt metų okupanto įvykdytus didžiuosius tautos geriausių sūnų ir dukrų trėmimus į Sibirą, pasidžiaugia, kad po daugelio metų vėl tauta su išeivija suglaudžia gretas vienam tikslui – Lietuvos laisvei ir nepriklausomybei. Šventę atidaro Lietuvos prezidentas Vytautas Landsbergis ir taria trumpą žodį, pasidžiaugdamas išeivijos kultūriniais laimėjimais, rūpesčiu tėvynei, gausia parama ir viltingai žvelgia į ateitį, kviesdamas į bendrą, Lietuvai naudingą darbą. Žodis ramus, gilus, verčiąs giliau susimastyti, uždegantis. Po šių kalbų Čikagos operos vyrų choras, diriguojamas Alvydo Vasaičio, gieda (visiems pagarbiai atsistojus ir tremtinius prisiminus, juos pagerbiant) J. Gruodžio "Tėve mūsų". Bažnyčioje mirtina tyla, kai kurie nusišluosto ašarą. Po šios iškilmingos įžangos seka nepaprastai geras, sakyčiau, didingai skambantis religinių giesmių koncertas. Kad istorijai išliktų, suminėsiu ir atliktus kūrinius: J. Naujalio "Svajonę" atlieka Lietuvos operos styginių grupė, diriguojama Vytauto Viržonio. Nuotaikingai skamba "Sveika Marija" (J. Gaubo), atliekama Vilniaus operos boso Vincento Kuprio, diriguojant V. Viržoniui. Po ilgesnės pertraukos vėl į sceną sugrįžta išeivijos augintinė, Lietuvių operos solistė Danutė Stankaitytė, su giliu išgyvenimu gieda "Ave Maria" (Bach, Gounod), diriguoja A. Vasaitis.

Vilniaus operos baritonas Arvydas Markauskas, diriguojant Vytautui Viržoniui, nuostabiai iškilmingai atlieka J. Dambrausko "O, didis Dieve".

O. Balakausko koncerto obojui ir styginiam orkestrui 2 dalį atlieka Vidas Lubauskas, diriguojant Vytautui Viržoniui. Po šių pasirodo Lietuvos operos primadona Irena Milkevičiūtė. Rimta, susikaupusi, nuostabiai gražaus, galingo balso solistė, su giliu išgyvenumu atlieka "Ave Maria" iš G. Verdi operos "Otello" ir F. Schubert ariją iš "Stabat Mater". Diriguoja Alvydas Vasaitis. Po žymiųjų solistų atliktų kūrinių, klausomės Lietuvos operos grupės choristų, diriguojant Česlovui Radžiūnui, galingai skambančios Č. Sasnausko "Apsaugok, Aukščiausias". Lietuvos operos grupė iš septyniolikos asmenų šį kūrinį atliko nuostabiai gerai.

Lietuvių operos solistas Jonas Vaznelis, ilgesnį laikotarpį retokai bepasirodąs išeivijos lietuvių scenoje, ir šį kartą pasirodė, kaip galinga meninė pajėga, gražaus tembro balsu atlikęs V. Jakubėno "Nejaugi vėl, o Dieve", dirigavo Alvydas Vasaitis. L. vanBeethoveno adadžio dviem fleitom ir arfai atliko Mindaugas Juozapavičius (fleita), Valentinas Kazlauskas (fleita) ir Palmira Skripkauskienė (arfa).

Vilniaus operos didįjį tenorą Virgilijų Noreiką išeivija turėjo progos pažinti iš jo ankstyvesnių viešnagių Amerikoje. Šį kartą jį girdime religiniame koncerte, atliekant G. Bizet "Agnus Dei" ir G. Luzzi "Ave Maria". Smuiku palydi Angelė Litvaitytė. Diriguoja Vytautas Viržonis. Virgilijus Noreika dar tebėra pilnas kūrybinės jėgos ir gėrimės nuostabiai gražiai skambančiais kūriniais.

Pagaliau dar kartą sugrįžta visų labai mėgiama operos solistė čikagietė Dana Stankaitytė ir koncerto pabaigai, drauge su Čikagos Lietuvių operos vyrų choru atlieka "Šventoji Dievo Motina" iš G. Verdi operos "Likimo galia". Diriguoja Alvydas Vasaitis.

Ach, kaip greitai praėjo gera valanda besiklausant ir besigėrint reto grožio ir aukšto meninio lygio religinio koncerto. Ir tai tebūnie šis koncertas šviesiam mūsų tautos tremtinių atminimui.

Pasibaigus koncertui, parapijos klebonas kun. Antony Puchenski, Amerikoje gimęs, augęs ir mokslus baigęs lietuvis, sveikina Lietuvos prezidentą Vytautą Landsbergį, dėkoja už dalyvavimą šiose iškilmėse, linki ištvermės, vadovaujant Lietuvos kovai už tautos laisvę ir nepriklausomybę. Kun. A. Puchenskui asistuojantys visuomenininkai Marija ir Antanas Rudžiai prezidentui Landsbergiui įteikė mininiūrinį simbolinį Laisvės varpą, kad jis žadintų tautą laisvam gyvenimui. Ta proga, Marija Rudienė taip pat tarė trumpą sveikinimo žodį. Šventės rengimo komiteto pirmininkas Stasys Baras, dar kartą tardamas padėką garbingiems svečiams, prisiminimui įteikė šventės leidinį.

Koncertas baigtas visiems giedant Č. Sasnausko "Marija, Marija". Dirigavo Česlovas Radžiūnas. Nors koncertas tęsėsi 1 valandą ir 15 min., bet visiems paliko gilų, neužmirštamą įspūdį.

Po koncerto, parapijos salėje buvo suruoštas susitikimas su prezidentu Vytautu Landsbergiu, kur dar kalbas pasakė Šventės ruošimo komiteto pirmininkas Stasys Baras, Rūta Juškienė, Lietuvos generalinis konsulas Vaclovas Kleiza, o pabaigoje pats V. Landsbergis nuoširdžiai padėkojo Čikagos lietuvių bendruomenei už tokį šiltą priėmimą, kviesdamas išeiviją į bendrą likimo lemtą kovą su tauta išvien. Prezidentas kvietė gausiai atvykti į sporto žaidynes visus sportininkus ir svečius.

Tad šiomis iškilmėmis ir pradėjome iškilmingai švęsti didingą Lietuvių muzikos šventę.

VILNIUJE

Vilniuje šių metų pradžioje įkurtas Represijų Lietuvoje tyrimo centras priminė mums, kad 1940 – 1941 metais represuota ne mažiau, kaip 26.600 žmonių. Tik tokiai mažai tautai! Birželio keturioliktosios rytą Lietuva budo pasipuošusi juodais kaspinais perrištomis trispalvėmis. Katedros aikštėje įvyko gedulingos pamaldos, o po pietų važiavome į Naująją Vilnią. Čia netoli geležinkelio stoties buvo atidengta V. Gilikio skulptūra, vaizduojanti baltą žmogų su didžiuliu juodu kryžiumi ant peties, pastatyta veidu į Rytus... Kraupiai ūkiant garvežiui, riedant ašaroms ir lietaus lašams, ant geležinkelio bėgių buvo klojami gyvų gėlių žiedai.

Teko didžiulė laimė pabuvoti Jūsų žemyne, kuris neturi analogo su Lietuva: lūžtantys nuo prekių gausos parduotuvių prekystaliai, nuo žmogaus žingsnių vibracijos atsiveriančios durys. Visa tai laisvų rankų sukurtas stebuklas. O Dieve, kaip skiriasi ir žmonių veidai. Juk visus penkiasdešimt metų trynė iš mūsų atminties tragiškąją tautos patirtį, kad liktų vien baimė ir nepilnavertiškumas. Neištrynė! Šitokią golgotą praėjusiam žmogui ir tautai nebėra ko bijoti. Taip ir gyvename nuo sukakties iki sukakties, nuo pagrasinimų iki žiaurasties. Bet mes turime Prisikėlimą. Kasdien sužinome visa ko vertę. Ne tik laisvės. Ir duonos. Turime kelią ir juo einame. Neleido Švento Tėvo į Lietuvą. Lietuva nuvažiavo pas popiežių į Lomžą. Dabar Lietuva laukia savo tautiečių iš viso pasaulio kampelių. Kaip galėsime, taip priimsime. Gal didelių rezultatų ir nepasieksime, bet mums jų ir nereikia. Apkabinsime vieni kitus ir be žodžių suprasime – visų mūsų bendras tikslas – Laisva Lietuva! Geros Jums kelionės, gero vėjo visiems, kaip paukščiams skrendantiems į Gimtus namus.

Aleksandra Gelusevičienė

SPORTAS

PAKELIUI Į LIETUVĄ

Paskelbus Baltijos respublikų nepriklausomybes, tarp atskirų respublikų buvo įrengtos muitinės ir pasienio postai, kurias jau ne kartą griovė ir daužė sovietų kareiviai iš OMON dalinių. Pirmą tokią muitinę privažiavome prie Latvijos ir Estijos sienos. Gal kokie penki estų muitininkai atrodė, kaip policininkai. Išvažiuojant iš Estijos jie tikrina, kad vykstantys neišvežtų perdaug deficinių daiktų, o jei jų yra, būtina mokėti muito mokestį. Įvažiuojantys į respubliką tikrinami mažai. Priėjęs prie estų karininko vėl parodžiau savo žurnalisto pažymėjimą, pasakiau, kad atvykstu iš Australijos. Pasienietis net pagarbą atidavė ir liepė praleisti be jokio tikrinimo. Latviai įvažiuojant visai netikrino.

Įvažiavus Latvijon vaizdas truputį pasikeitė. Iš karto matėsi daugiau ūkių, gyvenamų namų ir dirbamos žemės. Kelias į Rygą geras. Pakeliui sustojome pavalgyti. Vaišinamės latviškais gardumynais, geriame visai neblogą latvių alų, tiesa, estų buvo kur kas geresnis. Privažiavus Rygos priemiesčius iš karto padvelkė didmiesčio gyvenimu. Gatvės plačios, žmonių daug, pastatai gana dideli, didelis judėjimas gatvėse. Važiavome tiesiai prie Mokslų akademijos, kur buvome priimti Rygos lietuvių vadovės mokslininkės. Tačiau, labai gaila, ji netrukus gavo iškvietimą kažkokiais svarbiais reikalais ir buvome priversti atsisveikinti. Ji mus patikėjo savo kolegai latvių mokslininkui Agriui. Agris latvių kalbotyrininkas ir su latvių grupe šiuo metu mokosi lietuvių kalbos. Iš karto net neatpažinau, kad šis jaunas vyras ne lietuvis – taip gerai ir taisyklingai kalbėjo lietuviškai.

Ryga tikras didmiestis, turintis milijoną gyventojų. Pagrindinėse miesto gatvėse tikrai jautiesi esantis didmiestyje. Žmonių daug, tik galla, kad daugelis jų kalba rusiškai. Apie pusė miesto gyventojų – rusai. Miesto centras nepaprastai gražus, įspūdį daro puikus parkas ir didingas Laisvės paminklas, kurio net anais pokariniais laikais niekas nenugriovė. Kaip mums aiškino mūsų vadovas, bandymų buvo, bet žmonės išgelbėjo savo Laisvės paminklą. Pagrindinė gatvė, einanti prieš paminklą, uždara automobilių eismui, ja naudojasi tik pėstieji. Prie paminklo labai daug gyvų gėlių, žmonės čia pagarbiai ir susikaupę pastovi.

Labai įdomu buvo pamatyti Rygos senamiestį. Jis, kaip ir Lietuvos bei Estijos, rūpestingai prižiūrimas, daug pastatų atstatyta. Pagrindinėje senamiesčio aikštėje matėsi nemažas būrelis žmonių, pasistačiusių čia palapines. Jie badavo už Latvijos laisvę. Kaip ir Estijoje, tik čia daugiau, apie Parlamento rūmus barikados. Nors skubotai, tačiau apžiūrėjus Rygos centrą ir senamiestį, nuvažiavome į Brolių kapus. Tai tikrai nepaprastai didinga ir didžiulį įspūdį daranti Latvijos vieta. Čia palaidoti žuvusieji Latvijos nepriklausomybės kovose 1918 metais, jų kapų neišdrįso išniekinti net bolševikai, čia visą laiką dega amžinoji ugnis, čia didingas paminklas žuvusiems, čia vyksta tautinių švenčių ir kitų renginių minėjimai. Mums būnant čia, gana nemažas būrys žmonių nešė tautines vėliavas. Čia jie surengė savo subuvimą ir priėmė iškilmingą savo organizacijos priesaiką. Vaizdas tikrai kažkoks ypatingas, šventas. Čia stovėdamas ąžuolų paunksnėje pasijunti kažkaip ypatingai susikaupęs, savo rimtimi atiduodantis pagarbą čia besilsintiems mirusiems ir už Latvijos laisvę kritusiems.

Apžiūrėjus Rygą, pasistiprinus, patraukėme jau Lietuvos link. Pasienyje latviai ir savi lietuviai muitininkai mūsų visai netikrina. Dar minutė ir lekiame jau gimtinės keliais. Vaizdai čia vėl keičiasi. Daug daugiau namų ir ūkių.

Antanas Laukaitis

XI – SIOS PABALTIEČIŲ ŽAIDYNĖS

Pabaltiečių žaidynės rengiamos kas antri metai rotacine tvarka – Adelaidėje, Melbourne, Sydnejuje.

Šių metų Pabaltiečių žaidynės vyko Sydnejuje. Jose dalyvavo rekordinis 162 sportininkų skaičius.

VYRŲ KREPŠINIS

Varžybose dalyvavo net aštuonios komandos – keturios lietuvių, trys latvių ir viena estų.

Pirmąją vietą šiose žaidynėse laimėjo latvių komanda "Spars", antroje vietoje liko lietuvių rinktinė ir trečioje – Melbourno latvių sporto klubas.

Lietuvių krepšinio rinktinės krepšininkas D. Sadauskas išrinktas geriausiu žaidėju tarp visų dalyvavusių šiame turnyre. Labai gerai žaidė T. Zdanius iš Melbourno "Varpo" ir E. Kasperaitis iš Sydnejaus "Kovo".

MOTERŲ KREPŠINIS

Moterų krepšinio varžybose varžėsi tik trys komandos – viena latvių ir dvi lietuvių (moterų ir jaunių). Lietuvių moterų komanda buvo akivaizdžiai pajėgesnė nei latvių, todėl susitikimą nesunkiai laimėjo rezultatu 50:18.

Gerai žaidė ir daugiausiai taškų savo komandai pelnė Rita Kasperaitytė iš Sydnejaus sporto klubo "Kovo".

KREPŠININKAI JAUNIAI

Krepšininkų jaunių, jaunesnių kaip 18 metų, varžybose dalyvavo latvių ir lietuvių komandos. Tai buvo vienos iš gražiausių turnyro rungtynių. Jauniai lietuviai beveik per visą susitikimą laikė persvarą, kol iki rungtynių pabaigos liko kelios minutės. Čia latviai, išnaudoję pernelyg dideli lietuvių pasitikėjimą ir nesėkmingus metimus, susitikimą užbaigė pergale, varžybas laimėję rezultatu 54:45. Gerai žaidė P. Gustafson, L. Newman ir A. Bieri.

VYRŲ TINKLINIS

Latvių tinklininkai, būdami daug pranašesni už lietuvius ir estus, be didelio vargo laimėjo turnyro nugalėtojų vardą. Lietuviams teko pasitenkinti trečia vieta.

VYRŲ VETERANŲ TINKLINIS

Į Lietuvių tinklininkai gavo pasiskolintą šeštąjį komandos žaidėją P. Andriejūną iš krepšininkų.

Lietuviams pralaimėjus estams, iš trijų setų laimėta prieš latvius. O latviams laimėjus prieš estus, kiekviena komanda turnyrą baigė panašiais rezultatais. Suskaičiavus laimėtus setus, lietuvių veteranams tinklininkams užskaityta pirmoji vieta, estams – antroji ir latviams – trečioji.

Turnyre gerai žaidė A. Zduoba, R. Mickus ir E. Karpavičius.

Paskutinės Pabaltiečių žaidynių varžybos įvyko tarp lietuvių ir latvių krepšinio rinktinių. Susitikimą, rezultatu 50:44, laimėjo latviai.

Pabaltiečių žaidynes vedė Petras Andriejūnas.

JONINĖS SYDNEJUJE

Birželio 23 d., labai jau vėsią ir nesmagią popietę, Lietuvių namuose, Bankstowne, praskaidrino, sušildė Sydnejaus tautinių šokių grupės "Sūkurys", pasikvietus į talką "Sutartinės" folklorinės grupės ansambliuką, Joninių proga suruošta popietė "Kaimo gegužinė pagiryje".

Nežinia kas ir kada į salę suvežė visą pušų mišką, pastatė kaimišką tvorą, bet stalus su – "sūriais, raguoliais ir lietuviška gira" – padengė "Sūkurio" jaunieji, kurių – ir jaunų, ir ne tokių jaunų prigužėjo geras salės galas.

Netrūko viešnių ir svečių, kurie užpildė likusią salės dalį ir; patogiai susėdę į kėdes, manė, kad viskas taip "geruoju" ir praeis!.. Nepraėjo!.. Jau pačioje pradžioje Kęstas Protas, išėjęs į salės vidurį, sukomandavo, kad visi Jonai atsistotų. Kaimynų iš šalies paraginami, stojosi Jonai ir Janinos, ir jiems visiems sugiedota "Ilgiausių metų" – ir dar po šampano butelį padovanota, taigi iš pat pradžių ir svečiams teko palavinti balsų strūnas...

Tolesnę programą vedė tai "Sūkurio" jaunesniųjų grupė, pasireiškusi šį kartą tik dainomis, ir veteranai, pašokę galybę visokiausių šokių, kurių tarpe buvo ir klasikiniai, matyti daugelį kartų kaip: "Jonkelis", "Malūnas", "Kalvelis" ir eilė kitų, mažiau matytų, kaip: "Ketvirtainis", "Patrepsėlis", "Dūja"... Visiams akordeonu talkino Petras Viržintas.

Į programą buvo įjungti visi atsilankiusieji į popietę – išdainuota visa dainų knyga, o dainos visos tokios žinomos, mielos, taip, kad visa salė nuo jų gaudė.

Iš kažkur "pamiškėn" atkeliavo "Sutartinės" giedorės, per kelis kartus padainavusios visą eilę senų ir ne taip labai senų dainų, sutartinių, o Marina Cox ir vėl "įtraukė" visą salę, užvesdama dainą – "padainuosim čia sustoje, kaip paukšteliai žaliam gojuj"... Kęstas Protas, "Sūkurio" veteranams pademonstravus "Dūjos" šokį, pakvietė ir svečius, kad paraitytų kojas!.. Svečiai ne iš tų jaunųjų, nerangūs, bet kur tu atsispirsi, kai vikri šokėja ar šokėjas tave "išsitempia" į salės vidurį?..

Nei nepamatyta kaip praslinko pora valandų ir iš salės visų labai nenoromis skirstytasi, nors buvo prisidainuota, prisišokta...

Nors pati programa praėjo pasigėrėtinai, tačiau drauge ir labai kukliai – nebuvo pristatyti nei ruošėjai, nei grupių vadovai, kurie patys buvo įsijungę į šią Joninių gegužinę, ir tik korespondentas išsifravo, kad vyriausioji šios dainų ir šokių grupės "galva" buvo sūkurietė Rasa Blansjaar.

Ačiū jums, "Sūkury", "Sutartine", ir visi kiti prisidėjusieji už tikrai jaukų, kad ir ankstyvą, Joninių vakarą!

B. Žalys

ŠVIETIMO TARYBOS PRANEŠIMAS

1. Po ilgokos kelionės, 38 dienų, mus pasiekė Lietuvos Respublikos Kultūros ir švietimo ministro pavaduotojo Aurimo Juožaičio laiškas, kuriame jis rašo ir apie knygų siuntas iš Lietuvos. Čia duodu A. Juozaičio laiško ištrauką:

"Širdingai dėkoju už laimingai mus pasiekusią vadovėlių bei pedagoginės literatūros siuntą, už nuoširdų Jūsų rūpestį mumis ir mūsų švietimo reikalais.

Anglų kalbos vadovėliai bei skaitinių knygelės kiek anksčiau pasiekusios mūsų ministeriją jau padalintos mokykloms. Šiuo metu mes pirmiausiai stengiamės sušelpti literatūra mokyklas su sustiprintu užsienio kalbų mokymu, todėl šios knygos nukeliavo į Vilniaus 27 – ąją, 4 – ąją, 41 – ąją, Kauno J. Jablonskio ir 38 – ąją, Ukmergės J. Basanavičiaus, Druskininkų 4 – ąją vidurines mokyklas. (Red. Nepriklausomybės laikais vadinome jas gimnazijomis).

Savo ruožtu prašytume perduoti nuoširdžiausius mūsų linkėjimus ir padėką Aldonai Vesčiūnaitei – Janavičienei, Audronei Stepanienei už ESL (Red. English as a Second Language) kurso mokymo priemonių siuntą, o taip pat ir V. Vitkūnienei už "Social Studies Curriculum."

Reikėtų pastebėti, kad į L.R.K. ir švietimo ministeriją jau išsiųsta iš Adelaidės 5 didelės siuntos mokslinės literatūros užsienio kalbų mokymui. Siuntos matuojamos kūbiniais metrais, tačiau, manyčiau, kad jau išsiųsta apie 1,5 tonos, jei ne daugiau. Persiuntimo išlaidas per Vokietijoje esančią "Vilbaros" bendrovę, apmokėjo "Lietuvai remti fondas" Adelaidėje. Malonu, kad trys knygų siuntos jau pasiekė Lietuvos mokyklas. Pasistengsiu dar asmeniškai susisiekti su mokyklų vadovybe ir sužinoti, kokio tipo vadovėliai bus itin naudingi.

2. Iš NSW Department of Schol Education mus pasiekė maloni žinia. Čia cituoju Dr. Lorretta R. Giorcelli, Assistant Directos laiško ištrauką.

"...From the attached you will see that we have today despatched to Lithuania by economy air two parcels of New South Wales curriculum documents and related materials.

I am pleased that the New South Wales Department of School Education has been able to be of assistance in this matter."

Reikėtų priminti, kad be NSW, dar ir Tasmanijos, Vakarų Australijos ir Pietų Australijos Švietimo ministerijos dosniai sušelpė Lietuvos švietimą.

3. Dėkoju Ninai Arminienei, Dr. Janinai Mažylienei ir Nijolei Vitkūnienei už spalvotas reklamų brošiūras. Jos jau iškeliavo į Anykščius jaunai ir energingai anglų kalbos mokytojai Jūratei Šaučiūnaitei. Labai prašau ir toliau rinkti Lietuvos mokyklome tokią medžiagą. Mielai nuvešiu ir pati jas Lietuvon.

Isolda I. Poželaitė – Davis ALB Švietimo tarybos pirmininkė

Pranešimo tęsinys sekančiame "Mūsų Pastogės" numeryje.

DAR VIENA MIRTIS HOBARTE

Birželio 5 dieną Hobarto ligoninėje mirė Laurynas Zosas.

L. Zosas gimė 1906 metų balandžio mėnesio 13 dieną pasiturinčių Kupiškio ūkininkų šeimoje.

Baigęs pradinius mokslus, Laurynas studijavo Kauno Vytauto Didžiojo universitete. Porą metų studijavo teologiją kunigų seminarijoje.

Į Australiją Laurynas Zosas atvyko 1949 metais ir apsigyveno Springfieldе, kur tada kūrėsi daugelis tautiečių. Įsidarbino aliuminio apdirbimo įmonėje "Dowel" ir išdirbo joje, kol dėl ligos tapo nedarbingu.

Velionis buvo linksmo būdo žmogus, į gyvenimą žiūrėjo pro pirštus, daug nesusimąstydamas dėl ateities, bet jau ankstyvaisiais kūrimosi metais buvo įsigijęs žemės sklypą ir pasistatė ant jo du barakėlius. Viename buvo įsikūrusi bendruomenės išlaikoma savaitgalio mokykla. Laurynas įsijungė į lietuvių bendruomeninę veiklą dar tuo metu, kai ji tik kūrėsi, buvo išrinktas į valdybą, o 1956 metais ėjo vicepirmininko pareigas. Platino ir rinko lietuviškos spaudos prenumeratą, priiminėjo užsakymus lietuviškų knygų gavimui iš Amerikos ir kitų Vakarų valstybių.

Netikėtos ligos ištiktas Laurynas Zosas pateko "Royal Derwent" ligoninėn ir joje išgyveno dvidešimt šešerius metus. Ištiktas insulto (kraujo išsiliejimas į smegenis), liko nebyliu. O gegužės mėnesio pabaigoje, pablogėjus sveikatai, buvo pervežtas į Royal Hobarto ligoninę, kur ir mirė.

Laidotuvių apeigos atliktos šv. Teresės bažnyčioje Moonah. Pamaldas atlaikė australų kunigas T. Bowerman, vienuolė Valery švelniu balsu pagiedojo porą australų laidotuvių giesmių. Kunigas pasakė trumpą kalbą apie velionio iškentėtas žemiškas kančias, Apylinkės valdybos sekretorius atsisveikino su velioniu lietuviškai. Po pamaldų būrelis lietuvių palydėjome velionį į Kingstono kapines, kur karstui leidžiantis kapo duobėn, sukalbėjome "Tėve mūsų", o Teresė Kairienė ant Lauryno Zosiaus karsto užpylė žiupsnelį Lietuvos žemelės.

Tik žvarbūs vėjai lapus gaudė,
Lietaus lašais verkė ruduo.
Akis ne motina užspaudė,
Prie kapo neverkė sesuo.

St. Augustavičius

A. † A. JULIJA ŠARKAUSKIENĖ

Po ilgos ligos, birželio 17 dieną savo žemiškąją kelionę užbaigė, 69 metų sulaukusi, Julija Gečiauskaitė - Šarkauskienė.

Julija gimė gausioje ir religingoje Antano ir Matildos Gečiauskų šeimoje Kybartuose. Mokykloje ir gimnazijoje Julija priklausė tuo metu labai populiariai Angelaičių organizacijai. Turėdama gražų balsą, ji įstoja į Kybartų šv. Cecilijos parapijos chorą. Čia susipažįsta su choro dainininku Antanu Šarkausku ir 1937 už jo išteka.

J. ir A. Šarkauskai susilaukė dviejų sūnų, Jono ir Bernardo. Saugodami vaikus, antrą kartą artėjant bolševikams, Šarkauskai palieka Lietuvą ir pasitraukia Vokietijon. Ten tėvas Antanas paimamas prie apkasų kasimo. Julija su mažamečiais vaikais traukiasi tolyn į vakarus. Aplink krentant bomboms, jauna motina kartu su vaikais prie širdies glaudė ir Aušros vartų medalikėlį. Su juo ji nesiskyrė visą gyvenimą.

Pasitraukus į saugią zoną, per Raudonąjį kryžių susiranda vyrą, o po karo gyvena Dorferdeno, Zėdorfo, Štadės, Diepoltzo ir Falingbostelio stovyklose.

Prasidėjus emigracijai, Šarkauskai savo nauja tėvyne pasirenka Australiją ir 1949 metais atvyksta į Sydnejų. Čia jau anksčiau buvo atvykusi Julijos sesuo Ona Grosienė.

Darbšti Šarkauskų šeima netrunka įsigyti savo namą Five Dock priemiestyje. Nepamiršo Šarkauskai ir lietuviškojo gyvenimo, prie jų prisijungia ir sūnūs Jonas ir Bernardas. Jie taip pat dainuoja lietuvių chore "Daina". O Šarkauskų šeimos namai tampa lyg ateitininkų susibūrimo vieta - čia vyksta nuolatiniai susirinkimai, posėdžiai. Po jų Julija visada suruošdavo ateitininkams skanius pietus. Per šiuos ateitininkų susirinkimus ir sūnūs susipažįsta su lietuvaitėmis, sukuria lietuviškas šeimas. Tai buvo kone didžiausia tėvų laimė emigracijoje. Sūnus Bernardas susilaukia dukrelės Loretos, o Jonas sūnaus Antanuko, kurie taip pat ėjo tėvų pėdomis ir išaugo pavyzdingais Australijoje gimusiais lietuviais.

Tačiau neilgai tenka džiaugtis Šarkauskams augančiais anūkais. Staiga miršta vyras Antanas. Tėvą netrukus paseka ir jaunesnysis sūnus Bernardas. Skaudžios nelaimės paliesta Julija lieka viena. Ima kamuoti ligos. Aplinkybės verčia ją ieškoti prieglaudos slaugos namuose. Julija mokėjo dailiai siūti ir siuvinėti. Dirbadama siuvykloje ji turėjo garbės siūti kostiumą Sir Robert Menzies. Ir slaugos namuose būdama, ji daug siuvinėjo, mėgo skaityti lietuviškus laikraščius ir knygas.

Velionė susirgo inkstų liga ir birželio 17 dieną paliko šio pasaulio vargus ir ašaras. Po gedulingų pamaldų, kurias atlaikė prelatas P. Butkus ir kun. P. Martūzas, birželio 24 dieną velionės palaikai buvo palydėti į Rookwood lietuvių sekcijos kapus, kur jau ilsisi jos vyras Antanas ir sūnus Bernardas.

Sydnejaus lietuvių bendruomenės ir ateitininkų vardu, su velione atsisveikino A. Kramilius. Į amžino poilsio vietą palydėjome velionę giesme "Marija, Marija" ir Tautos himnu. Šeimos vardu kun. P. Martūzas padėkojo taip gausiai susirinkusiems į laidotuves ir šermenų pietums pakvietė į Lietuvių klubą.

Brangi suvalkiete, motina, močiute, toli nuo gimtųjų Kybartų tebūnie Tau lengva ši svetinga Australijos žemelė. Ilsėkis ramybėje.

a.k.

Vietoj Gėlių

Pagerbdami
A. A. J. ŠARKAUSKIENĘ,
vietoje gėlių "Mūsų Pastogei" aukoja:
M. Labutienė - 10 dolerių;
D. ir D. Bieri - 20 dolerių.

Pagerbdami
A.A. JULIJĄ ŠARKAUSKIENĘ,
vietoje gėlių 20 dolerių aukojame "Mūsų Pastogei".
M. ir J. Koliavai

A. † A. Juliui Dambrauskui

mirus, žmonai Irenai ir šeimai reiškiame gilią užuojautą ir kartu liūdime.

Paulius ir Jonė Mičiuliai

A. † A. Juliui Dambrauskui

mirus, gilią užuojautą reiškiame žmonai Irenai, jo artimiesiems "Atžalos" teatro nariams ir draugams.

Krašto Kultūros taryba

A. † A. Vladui Šablevičiui

mirus, reiškiame nuoširdžią užuojautą giminėms Lietuvoje ir artimiems draugams Australijoje.

Sydnejaus lietuvių klubo valdyba

A. † A. Julijai Šarkauskienei

mirus, nuoširdžią užuojautą reiškia giliai liūdintiems sūnui Jonui, seseriai Onai Grosienei, broliui Broniui Gečiauskui ir jų giminėms

Sydnejaus lietuvių choras "Daina"

A. † A. Julijai Šarkauskienei

mirus, gilią užuojautą reiškiame sūnui Jonui, seseriai Onai Grosienei ir giminėms.

Sydnejaus lietuvių klubo valdyba

Mielą bičiulį ir bendradarbį
Vytautą Patašių,
netekus mylimos tetos

A. † A. Bronės Kutkienės

užjaučia

Aida ir Viktoras Jarai

Padėka

Noriu išreikšti mano nuoširdžiausią padėką visiems mane aplankiusiems ligoninėje, paguodos ir padrąsinimo žodžius tarusiems telefonu. Ypatingai esu dėkinga J. Mickienei ir O. Stošienei, slaugiusiai mane savo namuose, tik išėjus iš ligoninės.

Atsiprašau ir tų, kurių neišminėjau spaudoje, bet Jūs liekate mano širdyje.

Dar kartą tariu visiems ačiū.

Izabelė Daniškevičienė, Sydnejus

PAGALBA LIETUVAI

MELBOURNE

Per Melbourno Apylinkės valdybą aukojo:

Vietoje gėlių, mirus A.A. Jonui Urbonavičiui - B. ir V. Česoniai 20 dolerių.

Po 50 dolerių - V. ir A. Balnioniai, S. Varnas, G. ir V. Ališauskai.

Po 20 dolerių - B. Prašmutaitė, M. Prašmutienė, Z. Prašmutaitė, L. Bučelis, L. Lipkevičienė, D. Baltutienė, B. Sadauskas, B. ir V. Vaitkai, J. Vizbaras, R. Rakūnienė, O. Grigaitienė, J. Jasulaitis, E. ir A. Bakaičiai.

Po 10 dolerių - Romas Jurevičius, A. ir G. Karazijos, M. ir J. Venckai, J. Barkienė, J. Žitkevičius, L. ir K. Bartaškos, E. Marganavičius, E. Šidlauskas.

Po 5 dolerius - Pr. Šaulys, D. Jakubaitienė.

Visiems aukotojams nuoširdus ačiū!

Melbourno Apylinkės valdyba

SYDNEJUJE

Fondui "Pagalba Lietuvai" per Sydnejaus Apylinkės valdybą aukojo:

100 dolerių - J. Šarkauskas;

50 dolerių - penktadienio lošėjai kortomis;

20 dolerių - N. Čelkienė, S. ir N. Matvejevs;

Pagerbdamas a.a. Vl. Šablevičių, vietoje gėlių aukojo:

20 dolerių - V. Danta.

Nuoširdžiai dėkojame visiems aukojusiems Lietuvai.

J. Mickienė

Sydnejaus Apylinkės valdyba

NORI SUSIRAŠINĖTI

Keturiolikos metų moksleivė labai norėtų susirašinėti su lietuviais bendraamžiais iš Australijos, jai galima rašyti ir angliškai:

Ramunė Kmieliauskaitė, Vilnius 232051, Minties g. 24 - 56,

Informacija

GEELONGE

Liepos mėn. 14 dieną, 2 val. po pietų šaukiamas ALB Geelongo Apylinkės visuotinis narių susirinkimas, kuris įvyks Lietuvių namuose: 128 Duoro St., North Geelong, Vic. 3215.

ALB Geelongo Apylinkės valdyba

SYDNEJUJE

Sydnejuje Pavergtų tautų savaitė bus atžymėta malda ir susikaupimu.

Liepos 14 dieną (sekmadienį), 10.30 val. ryto St. Andrews anglikonų katedroje bus laikomos Pavergtų tautų pamaldos. Katedra yra prie Sydnejaus miesto Rotušės. Pamaldose šiais metais giedos ukrainiečių choras.

Visus lietuvius prašome kuo gausiau dalyvauti šiose pamaldose, jose mes parodysime savo solidarumą mūsų kenčiančiai tėvynei Lietuvai.

Po pamaldų visi dalyviai bus vaišinami kava ir pyragaičiais.

*

Sydnejaus Apylinkės pirmininkas A. Giniūnas su žmona laimingai atvyko į Lietuvą ir siunčia visiems geriausius linkėjimus. Iš Lietuvos A. Giniūnas ruošiasi aplankyti Ameriką.

Sydnejaus Apylinkės valdyba

1991 m. liepos mėn. 17, 18 ir 19 dienomis, nuo 9 val. ryto iki 4 val. po pietų Sutherland Entertainment centre Eton St. įvyks rankdarbių ir meno dirbinių festivalis.

Kaip ir kiekvienais metais, festivalyje su savo rankdarbiais dalyvaus ir lietuvių Sodybos moterys.

Kviečiame visus tautiečius aplankyti mūsų rankdarbių stalą. Festivalis vyks didelėje salėje, kurioje programą atliks geri artistai ir dainininkai.

Vietoje bus galima nusipirkti lengvų užkandžių.

Sydnejaus Lietuvių Moterų Soc. Globos Draugijos Valdyba

Po maloniai praėjusių Joninių, Sydnejaus tautinių šokių grupės "Sūkurio" veteranai nuoširdžiai dėkoja visiems prisidėjusiems prie šios šventės surengimo ir pravedimo.

Ypatingai esame dėkingi K. Ankui už garso technikos tvarkymą, R. Vingiliui už apšvietimą, V. Skirkai už iš savo sodybos atvežtą "pušyną", P. Virgintui už muziką akordeonu, J. Biretui už kantrybę mus mokant šokti, "Sūkurio" jaunimo grupei ir "Sutartinei" už popietės praturtinimą savo dainomis, K. Protui, I. ir R. Kalėdoms už talką seniems draugams, Sydnejaus lietuvių klubui už patalpas ir šampaną.

Visiems šioje popietėje apsilankiusiems širdingas mūsų ačiū.

"Sūkurio" veteranai

HOBARTE

Lietuvos studijų draugija iš Hobarto universiteto gavo daug knygų, kurių taip trūksta atsikuriančiai Lietuvai. Šiuo metu gautos knygos ruošiamos persiuntimui į Kauno Vytauto Didžiojo universitetą.

Australijos lietuvių fondas stambia suma prisidėjo prie pašto išlaidų, persiunčiant šias knygas.

St. Augustavičius

CANBERROJE

Dėkoju Jūratei Grigonytei iš Canberros, kuri Lietuvos Respublikos atstovybės Australijoje išlaidoms paaukojo 20 dolerių.

Algis Kabaila

Lietuvos Respublikos atstovas Australijoje

SYDNEJAUS LIETUVIŲ NAMUOSE

16 - 18 EAST TERRACE, BANKSTOWN. Tel. 708 1414

Jau galima susimokėti klubo nario mokestį už 1991 - 1992 metus.

Primename klubo nariams ir organizacijoms, kad klubo salės renginiams, minėjimams, vestuvėms ir kit. yra suteikiamos nemokamai. Prašome pasinaudoti šia galimybe.

Klubo nariai, pageidaujantys pasinaudoti Lietuvių namų patalpomis įvairiems renginiams, prašomi kreiptis į klubo vedėją ar budinčią sekretorę klubo darbo valandomis. Po darbo valandų, galite skambinti O. Kapočienei tel. 724 9749.

KLUBO VALGYKLA VEIKIA

Ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais nuo 6 iki 9 val. p. p.
Sekmadieniais nuo 1 iki 8 val. p. p.

SMORGASBORD

TREČIADIENIAIS nuo 6 iki 8 val. p. p.
ŠEŠTADIENIAIS nuo 1 iki 3 val. p. p.

LIETUVIŲ KOOPERATINĖ KREDITO DRAUGIJA "TALKA"

Nuo 1991 liepos 1 d., Talkos paskolų ir indėlių procentai yra sekantys:

PASKOLOS

iki $80,000:-
* Jaunimui - pirmiesiems namams 12%
* Privačios - su turto užstatu 12.5%
* Komercinės - su turto užstatu 14%
iki $30,000:-
* Privačios - su dokumentų užstatu 15%
iki $10,000:-
* Privačios - su 2 garantuotojais 17%
iki $5,000:-
* Privačios - su asmenine garantija 17%

Paskolos grąžinamos mėnesiniais mokėjimais; procentai priskaitomi kas 3 mėnesius.

INDĖLIAI

* Metinės sąskaitos 12%
(Terminas sueina birželio 30 d.)
* 6 mėn. sąskaitos 11%
* 3 mėn. sąskaitos 10%
(Terminas sueina 26 ar 13 savaičių po sąskaitos atidarymo ar pervedimo.)
* Einamosios sąskaitos 8%
(Pinigus galima įdėti ar išimti bet kuriuo laiku)

Terminui suėjus, pinigus ir palūkanas galima išimti arba pervesti į kitą sąskaitą. Jei klientas nepraneša dėl pinigų išėmimo, sąskaita automatiškai pervedama naujam terminui.
Pinigus iš terminuotų sąskaitų galima išimti terminui dar nesuėjus. Tuo atveju mokama tik pusė viršminėtų procentų už išlaikytą laiką.

TALKA TARNAUJA LIETUVIŲ VISUOMENEI!

Melbourno sporto klubas "Varpas" ruošia

METINĮ BALIŲ

Kviečiame visus. Tuo pačiu laiku atsisveikinsime su mūsų sportininkais, vykstančiais į IV pasaulio lietuvių sporto žaidynes Lietuvoje.

Balius įvyks liepos 6 d. (šeštadienį), 7.30 val. Lietuvių namuose, 50 Errol St., Nth. Melbourne.

Baliaus metu gros orkestras, vaišinsime karšta vakariene, bus loterija. Bilietai kainuoja po 20 dolerių vienam asmeniui ir po 15 dolerių pensininkams ir studentams.

Stalus prašome užsisakyti pas R. Mickų tel. 458 1840 ir E. Vyšniauskaitę - Stephens tel. 470 4208.

Sydnejaus lietuvių teatras "Atžala" liepos 21 d. (sekmadienį), 14 val. Lietuvių klube Bankstowne stato N. Simon pjesę

KALINYS TARP DANGORAIŽIŲ

Bilietai dirbantiems - 8 doleriai, pensininkams ir studentams - 4 doleriai.

Mūsų Pastogė

AUSTRALIAN LITHUANIAN WEEKLY

Published by the Lithuanian Community Publishing Society Ltd. Leidėjas Lietuvių Bendruomenės Spaudos Sąjunga
Leidėjo, administracijos ir redakcijos adresas: P. O. Box 550 Bankstown N. S. W. 2200
Redaktorius V. Augustinavičius Telefonas (02) 790 - 3233 Administracijos telefonas (02) 957 3691
Redakcija rašinius taiso ir skelbia savo nuožiūra. Rankraščiai negrąžinami ir nesaugomi. Už skelbimų turinį redakcija neatsako.
Prenumerata metams $ 30 Užsienyje paprastu paštu $ 35 N. Zelandijoje oro paštu $ 60 Užsienyje oro paštu $ 60